

2 DOORSTROOMFINALITEIT

Info over de vakfiche

Geldig van 1 januari 2027 tot en met 31 december 2027. Je gebruikt deze vakfiche voor deze studierichtingen in de **2^e graad doorstroomfinaliteit**:

- economische wetenschappen
- humane wetenschappen
- natuurwetenschappen
- Latijn

De punten die je voor dit vak behaalt, zijn geldig voor alle studierichtingen uit deze lijst.

Waarom leer je dit vak?

Nederlands is je moedertaal, je woont in Nederlandstalig België of je wordt dagelijks geconfronteerd met Nederlands als een van onze officiële landstalen. Een goede taalbeheersing is een essentiële voorwaarde om te kunnen deelnemen aan onze samenleving: het is belangrijk te begrijpen wat er allemaal leeft en beweegt in een maatschappij. Zo moet je bijvoorbeeld kritisch informatie kunnen verwerken, genuanceerd je opinie delen, vlot en efficiënt communiceren met vrienden en kennissen maar ook met minder vertrouwde contacten... Literatuur lezen in het Nederlands kan je leven verrijken: je maakt kennis met andere mensen, ideeën, ervaringen en zienswijzen. Tot slot helpt een goede kennis van het Nederlands je ook om succes te boeken in andere vakken.

Hoe gebruik je deze vakfiche?

Een vakfiche bevat informatie die je nodig hebt om te studeren en om je examen met succes af te leggen. We geven je dus niet alleen de leerstof maar ook uitleg over hoe het examen verloopt, wat je moet meebrengen, hoe we je examen beoordelen en welk cursusmateriaal je kan gebruiken om je voor te bereiden.

In het hoofdstuk *Wat moet je leren?* gebruiken we altijd dezelfde symbolen, zodat duidelijk is voor jou wat je moet kennen en kunnen op het examen.

Leerdoel

Bij elk hoofdstuk krijg je eerst een korte beschrijving van het leerdoel: een algemene omschrijving van de competenties die je moet verwerven.

Dit moet je **kennen**

Dit is een opsomming van begrippen en concepten die je tijdens je voorbereiding moet leren. Je moet deze ondersteunende kennis gebruiken in de opdrachten van het examen en zo bewijzen dat je de competenties echt onder de knie hebt.

Dit moet je **kunnen**

Hier vind je wat meer in detail terug wat je moet kunnen aan de hand van de leerstof die je gestudeerd hebt. Je bereidt je voor op het examen vanuit concrete problemen en situaties.

Extra info

Soms geven we extra info of verwijzen we naar een vorig hoofdstuk.

Bijlage

Bij deze vakfiche horen 1 of meerdere bijlagen. Je vindt ze op het einde van de vakfiche.

Wat moet je leren?

Spreeken, schrijven en interactie

- Je geeft en vraagt informatie.
Voorbeelden: informatie vragen over een product in een winkel, informatie geven over jezelf tijdens een gesprek voor een studentenjob, een nieuwsbrief schrijven, iemand uitnodigen, iets of iemand beschrijven, een vraag stellen op een forum ...
- Je legt iemand iets uit.
Voorbeelden: uitleggen hoe je een spel speelt, tips geven, een korte handleiding schrijven, een recept uitwerken, een stappenplan opstellen ...
- Je geeft je mening. Je houdt rekening met de volgende elementen van argumentatie: het verschil tussen feit en mening, stelling, standpunt, argument, tegenargument en conclusie.
Voorbeelden: je standpunt geven over een probleem, reageren op een discussie, beschrijven wat je van een film vindt, een product beoordelen op een website ...
- Je overtuigt iemand.

Voorbeelden: onderhandelen met je ouders over bepaalde afspraken, je vriend overtuigen om meer te sporten, een antirookpamflet schrijven, een productadvertentie opstellen ...

- Je gaat in dialoog over een maatschappelijk thema. Op basis van één of enkele bronnen kan je argumenten geven. Je reageert respectvol en oplossingsgericht op je gesprekspartner.

Voorbeelden: een gesprek voeren over welk goed doel je wil steunen, het eens worden over een jongerenactiviteit die de gemeente moet organiseren ...

- Je vertelt iets.

Voorbeeld: vertellen over iets dat je hebt meegemaakt, een verslag van een evenement ...

- Je neemt notities bij een tekst die je leest of beluistert. Je notities sluiten aan bij de inhoud van de tekst, en zijn duidelijk genoeg om daarna te gebruiken, bijvoorbeeld om een spreekopdracht voor te bereiden.

Voorbeeld: Je leest enkele opiniërende teksten en je neemt notities. Je gebruikt die notities tijdens een debat.

Als je schrijft of spreekt, breng je een boodschap over. Bij een spreekopdracht ben je alleen aan het woord. Met interactie bedoelen we dat je schriftelijk reageert op anderen of in gesprek gaat met iemand. Je kan een gesprek beginnen, gaande houden en beëindigen.

Je krijgt voor de mondelinge opdrachten voorbereidingstijd, maar je moet ook spontaan kunnen reageren.

Vereisten

Aan welke vereisten moet je tekst of mondelinge opdracht minimaal voldoen?

Taakvoltooiing	Het tekstdoel wordt bereikt. Je boodschap komt over. Wat je vertelt is volledig en voldoende uitgewerkt. De inhoud is helder, correct en ter zake.
Woordenschat	Je gebruikt frequente maar ook minder frequente woorden uit het Standaardnederlands, zoals abstracte woorden en leenwoorden. Je gebruikt ook figuurlijke taal, zoals een uitdrukking, een vergelijking, een metafoor of een spreekwoord.
Grammatica en zinsbouw	Je gebruikt correcte zinnen met voldoende complexiteit. Je hebt aandacht voor variatie: je bouwt niet elke zin op dezelfde manier op.
Tekststructuur en samenhang	Je spreekopdracht heeft een gepaste en herkenbare tekststructuur (inleiding, midden, slot) met duidelijke, herkenbare tekstverbanden, onder meer door signaalwoorden te gebruiken.
Register en beleefdheidsconventies	Je gebruikt een gepast register, formeel of informeel. Je respecteert de beleefdheidsconventies.
Specifiek voor schrijven en schriftelijke interactie	
Tekstopbouw en lay-out	Je tekstopbouw is duidelijk herkenbaar en je lay-out is gepast. Indien nodig gebruik je titels of tussentitels. Je deelt je tekst in alinea's in.
Spelling en leestekengebruik	Je spelling en leestekengebruik zijn correct.
Specifiek voor spreken en gesprekken	
Lichaamstaal	Je gebruikt gepaste, niet-storende lichaamstaal. Je maakt voldoende oogcontact met je gesprekspartner.
Vlotheid	Je spreekt voldoende vlot.
Uitspraak en intonatie	Je spreekt verzorgd Standaardnederlands.

Strategieën

Strategieën kunnen je helpen om succesvol te communiceren. Je kan deze strategieën gebruiken:

- Stel jezelf **enkele vragen**. **Wat** weet je over het onderwerp? **Waarover** kan je schrijven of spreken?
- Gebruik het communicatiemodel. **Waarom** schrijf of spreek je? **Voor wie** is je boodschap bedoeld? **Met wie** communiceer je? **Wat** wil je precies vertellen? **Welk kanaal** gebruik je daarvoor (vlog, powerpointpresentatie ...)?
- Maak een **spreekplan** met kernwoorden. Gebruik structuuraanduiders: **verwijswoorden** zoals zij, hem, deze, hun en **signaalwoorden** zoals maar, ten eerste, tot slot, dus, want, hoewel, als.
- Pas je taal aan de ontvanger aan. Respecteer de **beleefdheidsconventies** en gebruik de juiste **toon**. Zo gebruik je 'u' in een gesprek met een volwassene met wie je geen nauwe band hebt. Een formele brief sluit je niet af met 'groetjes'.
- **Speel in** op wat je gesprekspartner schrijft of zegt. Toon **interesse** in de ander en toon **respect**.
- Wees je bewust van de effecten van **non-verbaal gedrag**. Gebruik **lichaamstaal** als je spreekt om je boodschap beter over te brengen. Schat tijdens het gesprek de lichaamstaal van je gesprekspartner in om er goed op te reageren.
- Soms zit je vast en weet je niet goed hoe je iets moet formuleren. Laat je dan niet ontmoedigen, maar probeer je doel te bereiken op **andere manieren**, bv door een omschrijving te gebruiken.
- Maak eventueel gebruik van een **online woordenboek** en een **online spellingcontrole**. Het woordenboek en de spellingcontrole die je kan gebruiken, vind je op onze website:
<https://www.vlaanderen.be/examencommissiesecundaironderwijs/voorbereiding#woordenboek-en-spellingscontrole>
- Lees je tekst grondig na: is de communicatie helder, gepast, correct en vlot?

Literatuur

Je leest voor dit examen **3** boeken. Je kiest ze uit de literatuurlijst in bijlage. Je mag ze eventueel ook beluisteren.

Je kan je **eigen beleving en interpretatie** verwoorden. Je kan tijdens het lezen bijvoorbeeld hierover nadenken:

- Waarom spreken bepaalde aspecten van het boek je aan, of waarom niet?
- Waarom herken je je in een bepaald personage, of net niet?
- Hoe zou jij reageren in een gelijkaardige situatie?
- Waarom roept de tekst bij jou een bepaalde emotie op?
- Wat vond je van het taalgebruik in het boek?

Je kan literaire teksten **analyseren**:

- Je voert een tekstanalyse uit om zo een verhaal beter te begrijpen.
Voorbeeld: Je herkent in een tekst een belevende ik-verteller. Dit is een subjectief vertelperspectief.
- Je kan uitleggen in welke mate teksten relevant zijn voor jouw leefwereld of onze samenleving, of voor de samenleving waarin de teksten ontstonden.
Voorbeeld: realistische literatuur confronteerde de lezer met de wantoestanden in de maatschappij, zoals kinderarbeid.

Om over literatuur te schrijven of te praten, heb je de juiste woorden nodig. Je gebruikt de correcte literaire begrippen om bijvoorbeeld verhaalelementen te beschrijven. Een volledige lijst van termen die je moet **begrijpen** en kunnen **gebruiken**, vind je hieronder.

Algemeen

- fictie, non-fictie
- verhaallijn
- personages: held/antiheld, protagonist/antagonist, rond/vlak personage
- elementen van spanningsopbouw: cliffhanger, spanningsboog, climax, kennisvoorsprong, kennisachterstand
- tijd: flashforward, flashback, chronologie, tijdsprong, verteltijd, vertelde tijd
- ruimte: geografisch, symbolisch, sociaal, sfeerscheppend
- vormen van humor: ironie, taalhumor, parodie
- genre

Proza

- fictieteksten: roman, kortverhaal, sprookje, mythe, sciencefiction, crimefiction, detectives, graphic novel, historische roman, gothic novel, avonturenroman, oorlogsroman, fabel, sage, legende, dierenepiek
- vertelperspectief: (vertellende/belevende) ik-verteller, personele hij/zij-verteller, alwetende verteller

Taalbeschouwing

Je taalgebruik is een deel van je identiteit en heeft invloed op het beeld dat andere mensen van je hebben. Ook jouw waardeoordeel over andere mensen wordt door hun taalgebruik beïnvloed. Inzicht hierin kan zorgen voor een beter begrip van de mensen rondom je.

Je onderscheidt overeenkomsten en verschillen tussen verschillende taaluitingen, taalvariëteiten en talen.

- Het belang en effect van taalregisters en beleefdheidsconventies: welke taalregisters en beleefdheidsconventies gebruik je in welke communicatieve situaties? Welk effect heeft je keuze?

Voorbeelden: Je spreekt een onbekende volwassene aan met 'u'. Je vraagt iets vriendelijk in plaats van het te bevelen.

- Het effect van non-verbale communicatie, zoals intonatie, lichaamstaal, voorkomen ...
Voorbeelden: Als je een presentatie geeft, kijk je je publiek aan. Je kan belangrijke argumenten in een pleidooi benadrukken door middel van handgebaren en intonatie.

Ondersteunende kennis

Nadenken over een taal helpt je om goed te communiceren. Je inzicht in taal gebruik je bij schrijf-, spreek- en gespreksopdrachten. Je past de begrippen en regels goed toe.

Woordenschat

Je moet over voldoende **woordenschat** beschikken om te schrijven, spreken en gesprekken te voeren over diverse thema's. We verwachten dat je frequente en minder frequente woordenschat en figuurlijke taal begrijpt en gebruikt. Hoe rijker je woordenschat, hoe vlotter de informatieverwerking en communicatie zal verlopen.

Inzicht in het taalsysteem

Je past de belangrijkste regels en kenmerken van het Nederlandse taalsysteem correct toe. Ze ondersteunen je om helder, gepast, correct en vlot te communiceren.

We illustreren dit met een aantal voorbeelden.

- Je zorgt er bij een schrijfoopdracht voor dat je zinnen goed gebouwd zijn en dat je correct spelt.
- Je zorgt er bij een spreekopdracht voor dat je de woorden correct uitspreekt.
- Je varieert je woordenschat en je zinsbouw om je tekst levendig te maken.
- Je interpreteert de boodschap van je gesprekspartner correct door ironie te herkennen.
- Je begrijpt hoe verschillende soorten zinnen een tekst toegankelijker of juist moeilijker kunnen maken, bijvoorbeeld door passiefconstructies.

Om na te denken over taal, heb je een aantal begrippen nodig. Ze ondersteunen je om te reflecteren over je taalgebruik en over het taalsysteem, en helpen je om je vaardigheden te ontwikkelen. De begrippen die je moet **toepassen**, vind je hieronder.

Orthografisch domein en interpunctie

- spelling van frequente en minder frequente woorden, ook met veranderlijk woordbeeld, hoofdletters
- interpunctietekens: punt, komma, vraagteken, uitroepetekens, dubbele punt, spatie, aanhalingstekens, beletseltekens, gedachtestreepje
- diakritische tekens: trema, koppeltetekens, apostrof
- uitspraaktekens zoals accenttekens

Fonologisch domein: klanken en klankcombinaties

- lange en korte klinkers; lange, korte en doffe klank; letter, medeklinker en klinker, onderscheid klank- en schriftbeeld
- intonatie

Morfologisch domein: woorden (woordvorming en woordsoorten)

- samenstellingen en afleidingen (voorvoegsel, achtervoegsel), meervoud en enkelvoud, verkleinwoord, stam, uitgang, tussenklank, verbuiging, vervoeging, persoon, getal
- zelfstandig naamwoord

- bijvoeglijk naamwoord
- werkwoord: voltooid deelwoord, infinitief, hulpwerkwoord, zelfstandig werkwoord, koppelwerkwoord
- werkwoordstijden: imperatief, onvoltooid tegenwoordige tijd, voltooid tegenwoordige tijd, onvoltooid verleden tijd, voltooid verleden tijd, onvoltooid toekomstige tijd
- Voornaamwoord, zelfstandig en bijvoeglijk gebruikt: wederkerend, wederkerig, onbepaald, persoonlijk, bezittelijk, betrekkelijk, aanwijzend, vragend
- lidwoord: bepaald, onbepaald, ontkenkend
- voegwoord
- voorzetsel
- telwoord
- bijwoord
- tussenwerpsel

Syntactisch domein: zinnen, soorten zinnen en zinsdelen

- congruentie tussen onderwerp en persoonsvorm
- woordvolgorde: hoofdzin, bijzin, inversie
- zinsdelen: onderwerp, persoonsvorm, gezegde (werkwoordelijk en naamwoordelijk), lijdend voorwerp, meewerkend voorwerp, voorzetselvoorwerp, handelend voorwerp, bijwoordelijke bepaling
- soorten zinnen: ontkenkende/bevestigende zinnen, mededelende, vragende, bevelende, uitroepende zinnen, actieve en passieve zinnen, enkelvoudige en samengestelde zinnen (onderschikking en nevenschikking)

Semantisch domein: betekenissen en betekenisrelaties

- synoniem, antoniem, homoniem
- letterlijk/figuurlijk
- beeldspraak: metafoor, vergelijking
- humor: ironie, overdrijving, woordspeling
- gevoelswaarde van woorden: eufemisme, dysfemisme
- herkomst van woorden: leenwoord, inheems woord

Inzicht in het taalgebruik

Je inzicht in het taalgebruik helpt je om helder, gepast, correct en vlot te communiceren.

We illustreren dit met een aantal voorbeelden.

- In een conversatie met vrienden kan jongerentaal de boodschap ondersteunen, in een formeel gesprek is dit ongepast.
- Als je iemand wil overtuigen van je standpunt, maak je een duidelijk onderscheid tussen feiten en meningen.

Je past volgende kenmerken, mogelijkheden en principes toe:

- Je gebruikt de **IMS-tekststructuur**. Elke goed gestructureerde gesproken tekst bestaat uit een inleiding, een midden en een slot.
Voorbeeld: In het slot van een tekst kan je vaak het besluit vinden.
- Je gebruikt **tekstopbouwende elementen** zoals tussentitels of alinea's. Dit verhoogt je tekstbegrip of maakt jouw teksten toegankelijker voor je publiek.
Voorbeeld: Per alinea vind je één deelonderwerp terug.
- Je gebruikt **structuuraanduiders**. Dat zijn **verwijswoorden** zoals zij, hem, deze, hun en **signaalwoorden** zoals maar, ten eerste, tot slot, dus, want, hoewel, als. Die signaalwoorden helpen je om je gedachtegang en structuur duidelijk te maken.
Voorbeeld: In een instructie vind je vaak structuuraanduiders voor een opsomming terug: ten eerste, ten tweede, ten derde, tenslotte.
- Je gebruikt het **communicatiemodel** bij elke schrijf- of spreekopdracht: **zender, boodschap, ontvanger, kanaal, context, doel, effect, ruis**. Wie is de zender van een boodschap? Wat is het doel van de boodschap? Via welk kanaal wordt de boodschap verspreid? Wie is de ontvanger? Is er sprake van een interne of externe storing bij miscommunicatie?
Voorbeeld: Je bus is te laat en je bent daardoor te laat op je muziekles (context). Je belt (kanaal) je leerkracht (ontvanger) beleefd op om te laten weten dat je tien minuten te laat bent (boodschap). Naar je beste vriendin (ontvanger) stuur je een WhatsAppbericht (kanaal) vol geïrriteerde smileys om je beklag te doen over de busmaatschappij.
- Je bent je bewust van de effecten van **non-verbale communicatie**: lichaamstaal, mimiek, oogcontact, houding, afstand en bewegingen; intonatie, articulatie, tempo en volume; kleding en uiterlijk, ...

Voorbeeld: Als je tijdens een presentatie alles afleest, verlies je de connectie met de luisteraar.

- Je past je taalgebruik aan de ontvanger aan, bijvoorbeeld een vriend, een directeur... Respecteer de **beleefdheidsconventies** en gebruik de juiste **toon** en het juiste **register**. Wees je bewust van de **gevoelswaarde** die sommige woorden oproepen.
Voorbeeld: Je stuurt een mail om te solliciteren voor een vakantiejob. Je spreekt de ontvanger aan met 'u'.

- Je kan argumenteren: je kan je eigen **standpunt** bepalen, dit onderbouwen met goede **argumenten**, mogelijke **tegenargumenten** weerleggen en een correcte **conclusie** formuleren. Je kent een aantal **soorten van argumentatie**, zoals argumentatie op basis van vergelijking, oorzaak en gevolg, wetenschappelijk onderzoek, cijfers en statistieken, een autoriteit. Je weet dat je **drogrede** moet vermijden.

- Je gebruikt **talige middelen om subjectiviteit of objectiviteit uit te drukken**, zoals beeldspraak, de connotatie van woorden of modaliteit.

Voorbeeld: Door het gebruik van modale partikels komt de zin 'Zwijg eens even!' anders over dan de zin 'Zwijg!'

Informatie over het examen

Zo ziet het examen eruit

Je examen bestaat uit 3 onderdelen:

- Spreekopdracht (thuis)
- Digitaal examen
- Gesprek

De spreekopdracht neem je thuis op en kan je indienen tot **3 dagen** vóór je digitale examen. Let op: het kan zijn dat de organisatie van de spreekopdracht in de loop van het jaar wijzigt. Zo'n wijziging wordt aangekondigd via je platform. Lees daarom altijd je meldingen.

Je digitale examen leg je af in het examencentrum in Brussel. Het examen duurt 90 minuten. Je maakt 2 schrijfopdrachten. Na je digitale examen voer je een mondeling gesprek. Je krijgt 15 minuten voorbereidingstijd voor 1 opdracht. Het examen duurt 10 minuten.

Alle info om je voor te bereiden vind je op onze website:

<https://www.vlaanderen.be/examencommissiesecundaironderwijs/examens-afleggen/taalexamen>

Tijdens het examen mag je gebruikmaken van een spellingcontrole en een eenvoudig woordenboek. We raden je aan om thuis te oefenen met deze hulpmiddelen. Bereid je voor met de info op onze website: <https://www.vlaanderen.be/examencommissiesecundaironderwijs/voorbereiding>.

Dit neem je mee

Je identiteitskaart of een geldig alternatief. In het examenreglement vind je wat geldige alternatieven zijn.

Je laat al je persoonlijke spullen achter in een locker in de onthaalruimte.

Als je een gsm/smartphone of smartwatch, maar ook cursusmateriaal of samenvattingen bij hebt in de examenruimte beschouwen we dit als examenfraude.

Dit krijg je van ons

Je krijgt van ons het materiaal dat je nodig hebt om je examen te maken:

- een balpen en kladpapier
- hoofdtelefoon

Zo verloopt het examen

Als je je spreekopdracht tijdig hebt ingediend, mag je deelnemen aan het examen in het examencentrum. Je meldt je aan bij de balie met je identiteitskaart of een geldig alternatief. Je krijgt 2 inlogcodes.

In het examenlokaal zelf mag je geen persoonlijke spullen bij je hebben. Na je aanmelding aan het onthaal berg je daarom je jas, je tas of rugzak én je gsm op in een locker.

Je leest de instructies op de examencomputer en tikt de code van je digitale examen in om je examen te starten. Als je klaar bent, sluit je je examen af met de knop beëindigen. Dat kan ten vroegste 15 minuten na de start van het examen. Geef je kladblad af aan de toezichter.

Als je klaar bent, ga je terug naar de wachtruimte tot je naar de voorbereidingsruimte kan voor je mondeling deel. Je wordt opgeroepen via het scherm in de wachtruimte.

In het voorbereidingslokaal log je met je tweede code in op een examencomputer. Je krijgt je opdracht digitaal, maar kan op papier voorbereiden. De examiner haalt je op als het tijd is voor je gesprek in de cockpit.

Lees de volledige uitleg over het taalexamen op de website:

<https://www.vlaanderen.be/examencommissiesecundaironderwijs/examens-afleggen/taalexamen>

Zo beoordelen we je examen

onderdeel	gewicht
Spoken	10%
Schriftelijke interactie	30%
Schrijven	30%
Gesprekken	30%
De literaire competentie komt aan bod bij schriftelijke interactie, schrijven of gesprekken.	

Met deze leermaterialen kan je studeren

De Examencommissie stelt geen studiematerialen ter beschikking. Je kan studiemateriaal kopen in een (online) boekhandel of onlenen en raadplegen in een bibliotheek. De bibliotheken van de lerarenopleiding aan de universiteit of de hogeschool bieden heel wat leermiddelen aan.

We hebben voor jou een selectie gemaakt van interessante boeken, websites en ander materiaal. Uiteraard mag je ook ander studiemateriaal gebruiken.

Let op! Mogelijk is bepaald studiemateriaal niet langer verkrijgbaar of zijn de meest recente werken nog niet opgenomen. Ook websites veranderen soms van naam of worden aangepast. Als je niet op de juiste website terechtkomt, kan je die proberen te vinden via een goede zoekmachine.

Leerboeken en methodes

leerboek of methode	uitgeverij	gegevens
Campus Nederlands 3 en 4 Vademecum tweede graad	Pelckmans	www.pelckmans.be
Impact NU 3 en 4 D	Plantyn	www.plantyn.com
Traject Nederlands 3 en 4 XL Trajectwijzer 2 ^{de} graad, graadvademecum	Van In	http://www.vanin.be/nl
Lernova Nederlands 3-D en 4-D	Lernova	https://www.lernova.be/nederlands

Naslagwerken

Naslagwerk	Auteur	Waarover gaat het?
SCHRIJVEN EN SPREKEN		
Eerste hulp bij taalkwesties	Miet Ooms	Taaladviesboek met schema's en stroomdiagrammen.
Weg met slechte teksten!	Wouter van Wingerden	Wat je moet schrappen om beter te schrijven.

Websites

website	Wat vind je hier?
LITERATUUR	
www.literatuurgeschiedenis.org	Van de middeleeuwen tot de 21e eeuw: schrijvers, teksten en thema's.
https://litterairecanon.be/	Overzicht van de belangrijkste literaire werken uit de Vlaamse literatuur.

https://nl.wikibooks.org/wiki/Nederlandse_literatuurgeschiedenis	Overzicht van de belangrijkste periodes in de Nederlandse literatuurgeschiedenis
https://npo.nl/start/serie/literatuurgeschiedenis	Tv-uitzendingen: de Nederlandse literatuurgeschiedenis: thematisch (middeleeuwen tot 20 ^e eeuw)
www.luisterpuntbibliotheek.be	Openbare bibliotheek voor personen die geen of moeilijk gewone, gedrukte boeken kunnen lezen.
SCHRIJVEN EN SPREKEN	
https://vlaamsedebatwedstrijd.be/	De 'toolbox' op deze site helpt jongeren om zich voor te bereiden voor debatten.
www.schrijfassistent.be https://nt2.schrijfassistent.be/	Tool die feedback geeft bij schrijfoopdrachten. De tool markeert mogelijke spelfouten en geeft beknopt taaladvies. Is het Nederlands niet je moedertaal? Dan kan je ook oefenen met de schrijfassistent Nederlands voor anderstaligen en meertaligen.
www.taaladvies.net	Adviezen voor helder en correct taalgebruik en efficiënte communicatie, overzicht van spellingsregels, lijst van gangbare afkortingen en letterwoorden, uitspraaktips...
https://woordenlijst.org/	Online woordenlijst Nederlandse taal, de officiële spelling(sregels)
www.zichtbaarnederlands.nl	Website die de Nederlandse taal (en de grammatica ervan) op een visuele manier uitlegt. Grammaticaregels die je in het dagelijkse leven nodig hebt, worden op een eenvoudige manier uitgelegd.
UITSPRAAK	
Uitsprekend https://uitsprekend.webleren.be/themes of VDAB uitsprekend app	Site om je uitspraak van het Nederlands te verbeteren. Je leert zinnen en woorden goed uitspreken en je oefent alle Nederlandse klanken. (gratis)
SpreekBeter app (App Store & Google Play)	Verbeter je verstaanbaarheid in het Nederlands. (Deels betalend.)

Bijlagen

Lectuurlijst

Kies 3 boeken: één uit reeks 1, één uit reeks 2 en één uit reeks 3. Je hoeft de boeken niet mee te brengen naar het examen.

Let op: vink op het platform de boeken van jouw keuze aan, anders kan je je niet inschrijven.

De keuze van je boeken kan je aanpassen tot **3** dagen voor het examen. Daarna kan je je boeken niet meer aanpassen! Je past je boeken aan door het tabblad “examens” te openen en naar de examenkalender te gaan. Je klikt dan op het examen Nederlands waarvoor je bent ingeschreven. Dit is een blauw vakje. Daar kan je je boeken wijzigen.

Reeks 1

Lily (boek 1)	Tom de Cock
De eeuwige nacht (Een T.J. Lambert-mysterie 1)	Lisette Kuijt
Take-over. De dubbele stem van Lena	Steven van Belleghem
De vierde graad	Danique van der Rijt

Reeks 2

Malou van de mussen	Noëlla Elpers
Soldaten huilen niet	Rindert Kromhout
Kroonsz	Marco Kunst
Jonkvrouw	Jean-Claude van Rijckeghem & Pat van Beirs

Reeks 3

Het gym	Karin Amatmoekrim
De roadtrip	Khalid Boudou
Alma. Van Honduras naar de Verenigde Staten. 2500 kilometer op de vlucht	Sander Meij
Zonder titel	Erna Sassen